

Міністерство освіти і науки України
Карпатський національний університет імені Василя Стефаника
Навчально-науковий Юридичний інститут

кафедра правоохоронної діяльності

МЕДИЦЬКИЙ І. Б.

**МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ
ДО СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ З
ВИБІРКОВОЇ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ПРАВОВІ ОСНОВИ ПРОТИДІЇ КОРУПЦІЇ»**
для здобувачів денної форми навчання другого курсу
(ОР «Бакалавр»)

Галузь знань **К** Безпека та оборона
Спеціальність **К9** Правоохоронна діяльність

м. Івано-Франківськ, 2025 р.

Схвалено на засіданні кафедри правоохоронної діяльності Навчально-наукового Юридичного інституту Карпатського національного університету імені Василя Стефаника (протокол № 2 від «23» вересня 2025 року)

Затверджено на засіданні науково-методичної ради Навчально-наукового Юридичного інституту Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника (протокол №___ від «__»_____ 2025 року)

Рецензенти:

Красницький Іван Васильович Директор навчально-наукового інституту права та правоохоронної діяльності Львівського державного університету внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, професор

Козич Ігор Васильович Завідувач кафедри політики у сфері боротьби зі злочинністю та кримінального права навчально-наукового Юридичного інституту Карпатського національного університету імені Василя Стефаника, доктор юридичних наук, професор

Медицький І. Б. Правові основи протидії корупції: методичні вказівки для підготовки до семінарських занять (для здобувачів денної форми навчання другого курсу ОР «Бакалавр») / Ігор Богданович Медицький. Івано-Франківськ: Навчально-науковий юридичний інститут Карпатського національного університету імені Василя Стефаника, 2025. 28 с.

Методичні вказівки розроблені на основі навчального плану Навчально-наукового Юридичного інституту Карпатського національного університету імені Василя Стефаника і призначені для підготовки до семінарських занять з дисципліни «Правові основи протидії корупції», підготовки до складання заліку. У методичних вказівках викладені: програма навчальної дисципліни, завдання до семінарських занять, які включають переліки питань, що виносяться на обговорення на заняттях, питань для самоконтролю, тестових завдань. Подано перелік додаткової літератури, а також відповідних нормативно-правових актів.

Методична розробка призначена для студентів, аспірантів, викладачів.

ЗМІСТ

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА.....

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ.....

СЕМІНАРСЬКІ ЗАНЯТТЯ

Семінарське заняття №1

Семінарське заняття №2

Семінарське заняття №3

Семінарське заняття №4

Семінарське заняття №5

Семінарське заняття №6

Семінарське заняття №7

Семінарське заняття №8

ТЕСТИ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ.....

ГЛОСАРІЙ.....

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Проблема протидії корупції в нашій державі є гранично актуальною. Непослідовність та незавершеність реформ і корупція перешкоджають виведенню української економіки з депресивного стану, унеможливають її стає і динамічне зростання, підвищують уразливість до загроз, підживлюють кримінальне середовище. Корупція послаблює демократію та правопорядок, що призводить до порушення прав людини, змінює ринкові механізми, погіршує якість життя людини, сприяє організованій злочинності, тероризму та іншим загрозам міжнародній безпеці. Юридична відповідальність за корупційні правопорушення є складовою правових інструментів, які застосовуються суспільством та державою у процесі запобігання та боротьби з корупцією. Значної ваги набуває питання приведення національного антикорупційного законодавства у відповідність до міжнародних стандартів. Наближення вітчизняного законодавства у сфері протидії корупції до міжнародних стандартів повинне перебувати у фокусі уваги державної політики України, спрямованої на її інтеграцію у європейську спільноту цивілізованих країн. Серед основних напрямів зовнішньополітичної та внутрішньополітичної діяльності держави для забезпечення її національних інтересів і безпеки повинне перебувати утвердження принципу нульової толерантності до корупції, забезпечення ефективної діяльності органів, які запобігають корупції та протидіють корупційним правопорушенням. Важливість згаданих положень обумовлює те, що навчальними планами підготовки висококваліфікованих спеціалістів передбачено вивчення положень, які стосуються правових основ протидії корупції, адже вони входять до системи підготовки майбутніх працівників органів кримінальної юстиції.

Програма вивчення нормативної навчальної дисципліни «Правові основи протидії корупції» складена відповідно до освітньої програми підготовки бакалавра (галузь знань К «Безпека та оборона», спеціальність К9 «Правоохоронна діяльність»).

Предметом навчальної дисципліни виступають загальнотеоретичні та прикладні положення, які стосуються правових основ протидії корупції.

Міждисциплінарні зв'язки: дисципліна пов'язана з такими дисциплінами як «Теорія держави і права», «Конституційне право України», «Судові та правоохоронні органи», «Адміністративне право України», «Кримінальне право України».

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

1.1. Метою викладання вибіркової навчальної дисципліни «Правові основи протидії корупції» є засвоєння здобувачами системи загальнотеоретичних та прикладних знань про правові основи протидії корупції; механізми запобігання та протидії корупції; особливості відповідальності за корупційні та пов'язані з корупцією правопорушення; правовий статус державних органів, котрі є спеціально уповноваженими на реалізацію заходів щодо запобігання та протидії корупції; розвиток здібностей вірно тлумачити положення чинного антикорупційного законодавства, вироблення навичок практичного правозастосування та вміння аргументувати власну позицію; виховання поваги до закону як важливого правового засобу захисту прав, свобод і законних інтересів людини, інтересів суспільства й держави.

1.2. Основними завданнями вивчення дисципліни є набуття здобувачами загальних та фахових компетентностей у сфері запобігання та протидії корупції; дослідження корупції як соціально-правового явища, його впливу на суспільне життя; нормативного регулювання антикорупційної діяльності, активізації аналітичної та науково-дослідницької діяльності.

1.3. Згідно з вимогами освітньої програми здобувачі повинні:

знати:

- соціально-правову природу феномену корупції; її форми; причини та наслідки для держави і громади;

- зміст державної антикорупційної політики в Україні, її принципи, функції та завдання;

- міжнародні стандарти у сфері запобігання і протидії корупції; систему національного антикорупційного законодавства України;

- статус суб'єктів формування державної антикорупційної політики, запобігання та протидії корупції в Україні;

- поняття та ознаки корупційних правопорушень і правопорушень, пов'язаних з корупцією;
- визначення потенційного і реального конфлікту інтересів;
- правила етичної поведінки державних службовців;
- обмеження і заборони особам, уповноваженим на виконання функцій держави або органів місцевого самоврядування;
- основні заходи запобігання корупції;
- особливості відповідальності за вчинення корупційних правопорушень.

вміти:

- застосовувати на практиці положення антикорупційного законодавства, передусім Закону України «Про запобігання корупції»;
- не допускати або врегульовувати наявні конфлікти інтересів;
- обирати і застосовувати заходи усунення наслідків корупційних правопорушень;
- вірно оцінювати корупційні ризик, причини та умови, що сприяють вчиненню корупційних правопорушень і правопорушень, пов'язаних з корупцією;
- кваліфікувати адміністративні правопорушення, пов'язані з корупцією; корупційні та пов'язані з корупцією кримінальні правопорушення.

Відповідно до навчального плану дисципліна включає лекції, семінарські заняття та самостійну роботу здобувачів. У лекціях здійснюється виклад основних теоретичних понять навчальної дисципліни, зосереджується увага на проблемних моментах, практичних можливостях реалізації законодавчих положень тощо. Більш детальне розуміння антикорупційного законодавства, його підґрунтя, механізмів реалізації забезпечується у процесі самостійної роботи здобувачів при підготовці до семінарських занять та опрацюванні тем, що охоплюються програмою навчальної дисципліни, але не винесені для розгляду на семінарських заняттях. При цьому активно запроваджуються елементи дистанційного навчання. Кожен здобувач додатково вивчає навчальний матеріал за допомогою навчальних посібників, нормативно-правового забезпечення, засвоює його визначеними програмою навчальної дисципліни частинами, з обов'язковим проведенням викладачем індивідуально-консультативної роботи та здійснення контролю за результатами засвоєння матеріалу.

До тем семінарських занять поданий перелік питань для обговорення, контрольних питань більш деталізованого характеру, які передбачають узагальнення чи, навпаки, конкретизацію окремих положень теми, порівняння нормативних приписів, тлумачення норм, що забезпечуватиме більш глибоке засвоєння теми. Підготовка до семінарських занять не вимагає (але і не заперечує) перенесення до конспекту положень підручників/монографій чи статей нормативно-правових актів, однак для належних, обґрунтованих відповідей, у першу чергу, на контрольні питання, у конспекті повинні бути вказані номери статей, їх положення, результати вирішення конфліктів, які використовуються при відповідях, що дасть змогу викладачу перевірити підготовку здобувача до заняття.

Дотримання викладених вище загальних рекомендацій сприятиме набуттю ґрунтовних знань з навчальної дисципліни, розширенню правового світогляду здобувачів, підвищенню теоретико-прикладного рівня їх підготовки.

ПРОГРАМА ВИБІРКОВОЇ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Тема 1. Поняття та соціально-правова природа феномену корупції

Поняття, сутність та соціально-правова природа корупції. Види корупції.

Детермінанти та наслідки корупції для держави і громади.

Поняття та ознаки корупційних правопорушень. Поняття та ознаки правопорушень, пов'язаних з корупцією. Суб'єкти корупційних правопорушень і правопорушень, пов'язаних з корупцією.

Тема 2. Антикорупційна політика і законодавство у сфері запобігання корупції

Поняття, сутність і зміст державної антикорупційної політики в Україні.

Принципи державної антикорупційної політики в Україні.

Функції та завдання державної антикорупційної політики в Україні.

Міжнародні акти у сфері протидії корупції. Нормативно-правова база антикорупційної політики.

Тема 3. Конфлікт інтересів

Поняття конфлікту інтересів та їх види. Суб'єкти, на яких поширюються вимоги законодавства щодо конфлікту інтересів.

Види обмежень, пов'язаних із конфліктом інтересів.

Заходи врегулювання конфлікту інтересів. Відповідальність за вчинення дій, прийняття рішень в умовах конфлікту інтересів.

Тема 4. Характеристика сучасних механізмів запобігання корупції.

Класифікація механізмів запобігання корупції.

Стратегії підходів до антикорупційної діяльності.

Об'єкти запобігання корупції (корупціогенні фактори та корупційні ризики).

Організаційні засади (суб'єкти) запобігання корупції.

Методи запобігання корупції.

Тема 5. Спеціально уповноважені суб'єкти у сфері протидії корупції в Україні

Класифікаційні схеми суб'єктів протидії корупції.

Суб'єкти формування державної антикорупційної політики.

Спеціально уповноважені суб'єкти у сфері протидії корупції:

- Національне антикорупційне бюро України;
- Національне агентство з питань запобігання корупції;
- Спеціалізована антикорупційна прокуратура;
- Національне агентство з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших кримінальних правопорушень;
- органи Національної поліції.

Тема 6. Участь громадськості у формуванні та реалізації державної антикорупційної політики в Україні

Міжнародні стандарти участі громадськості у формуванні та реалізації державної антикорупційної політики.

Правові підстави антикорупційної діяльності громадських організацій та окремих громадян. Форми участі громадськості у формуванні та реалізації державної антикорупційної політики в Україні.

Типологія участі громадськості у формуванні та реалізації державної антикорупційної політики.

Тема 7. Юридична відповідальність за корупційні правопорушення і корупційні кримінальні правопорушення

Загальна характеристика адміністративних правопорушень, пов'язаних із корупцією та провадження за цими деліктами. Кваліфікація адміністративних правопорушень, пов'язаних із корупцією.

Дисциплінарна відповідальність за вчинення правопорушень, пов'язаних із корупцією.

Поняття та ознаки корупційних кримінальних правопорушень. Класифікація корупційних кримінальних правопорушень. Кримінальна відповідальність за корупційні кримінальні правопорушення.

Тема № 8. Усунення наслідків корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень

Загальні положення усунення наслідків корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень.

Відшкодування збитків, шкоди, завданих державі внаслідок вчинення корупційного правопорушення. Скасування або визнання незаконними нормативно-правові акти та рішень, виданих (прийнятих) з порушенням вимог Закону України «Про запобігання корупції». Визнання недійним правочину, укладений внаслідок порушення вимог Закону України «Про запобігання корупції».

Відновлення прав і законних інтересів та відшкодування збитків, шкоди, завданих фізичним та юридичним особам внаслідок вчинення корупційного або пов'язаного з корупцією правопорушення.

СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ №1

Тема. Поняття та соціально-правова природа феномену корупції

Вивчаючи тему, здобувачі повинні: володіти інформацією про поняття, сутність та соціально-правова природу корупції, небезпечність корупційних практик; бути обізнаними про основні класифікаційні схеми видів корупції; розбиратися у найбільш значущих детермінантах корупції на сучасному етапі; усвідомлювати наслідки корупційних практик для держави та громади; знати законодавчий зміст понять «корупційне правопорушення» та «правопорушення, пов'язане з корупцією» а також про відмінності між ними

Питання для обговорення:

1. Поняття, сутність та соціально-правова природа корупції.
2. Види корупції.
3. Детермінанти та наслідки корупції для держави і громади.
4. Корупційні правопорушення та правопорушення, пов'язані з корупцією: поняття, ознаки, відмінності.
5. Суб'єкти корупційних правопорушень і правопорушень, пов'язаних з корупцією.

Контрольні питання:

1. Що включає в себе поняття корупції згідно з національним законодавством?
2. Як визначається поняття корупції у міжнародних правових актах?
3. Які ознаки корупційного правопорушення?
4. У чому полягає відмінність корупційного правопорушення від правопорушення, пов'язаного з корупцією?
5. Хто належить до суб'єктів корупційних правопорушень та правопорушень, пов'язаних з корупцією?
6. Які особи належать до осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування?
7. Які особи прирівнюються до осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування?
8. Які фізичні особи можуть бути визнані суб'єктами корупційних правопорушень та правопорушень, пов'язаних з корупцією?

СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ №2

Тема. Антикорупційна політика і законодавство у сфері запобігання корупції

Вивчаючи тему, здобувачі повинні: володіти інформацією про сутність та зміст антикорупційної політики в Україні; знати основні напрями, у яких антикорупційна політика визначає стратегію та ідеологію антикорупційної діяльності держави; бути обізнаними про загальні та спеціальні принципи державної антикорупційної політики; розуміти функції та завдання антикорупційної політики, які характеризують її соціальне призначення та практичну цінність; знати структуру та зміст основних положень міжнародних нормативно-правових документів – стандартів у сфері запобігання і протидії корупції; знати структуру антикорупційного законодавства України; бути обізнаними про зміст основних нормативно-правових актів, на яких базується антикорупційна політика України.

Питання для обговорення:

1. Поняття, сутність і зміст державної антикорупційної політики в Україні.
2. Принципи державної антикорупційної політики в Україні.
3. Функції та завдання державної антикорупційної політики в Україні.
4. Міжнародні акти у сфері протидії корупції.
5. Нормативно-правова база антикорупційної політики в Україні.

Контрольні питання:

1. Яким чином здійснюється формування та реалізація державної антикорупційної політики в Україні?

2. Назвіть цілі та завдання антикорупційної політики України.
3. Охарактеризуйте систему антикорупційного законодавства України.
4. Які основні міжнародні документи є складовою частиною національного законодавства щодо протидії корупції?
5. Що визначено цілями Конвенції Організації Об'єднаних Націй проти корупції та які основні питання регламентуються цією Конвенцією?
6. У чому полягає небезпека корупції згідно з Кримінальною конвенцією про боротьбу з корупцією?
7. З якою метою була прийнята Кримінальна конвенція про боротьбу з корупцією та які питання врегульовані цією Конвенцією?
8. Які питання протидії корупції розкриваються у Цивільній конвенції про боротьбу з корупцією?
9. Розкрийте поняття «антикорупційне законодавство». Назвіть основні чинні законодавчі акти, що містять приписи антикорупційного характеру.
10. На підставі аналізу Антикорупційної стратегії на 2021-2025 роки, визначте основні перспективні напрями розвитку антикорупційного законодавства України.
11. Проаналізуйте положення Закону України № 2322-IX від 20.06.2022 р. «Про засади державної антикорупційної політики в Україні на 2021-2025 роки».

СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ №3

Тема. Конфлікт інтересів

Вивчаючи тему, здобувачі повинні: володіти інформацією про зміст конфлікту інтересів, його законодавчі різновиди, а також спільність і відмінність ознак, які їх характеризують; знати та розуміти зміст заходів зовнішнього врегулювання конфлікту інтересів, визначених положеннями Закону України «Про запобігання корупції», а також умови їх застосування; бути обізнаними про порядок та умови застосування обмежень, пов'язаних із конфліктом інтересів; знати підстави та різновиди відповідальності за поведінку, вчинену в умовах конфлікту інтересів.

Питання для обговорення:

1. Конфлікт інтересів: поняття та види.
2. Характеристика зовнішнього врегулювання конфлікту інтересів.
 - ✓ усунення особи від виконання завдання, вчинення дій, прийняття рішення чи участі в його прийнятті в умовах реального чи потенційного конфлікту інтересів;
 - ✓ застосування зовнішнього контролю за виконанням особою відповідного завдання, вчиненням нею певних дій чи прийняття рішень;
 - ✓ обмеження доступу особи до певної інформації;
 - ✓ перегляду обсягу службових повноважень особи;
 - ✓ переведення особи на іншу посаду;
 - ✓ звільнення особи.
3. Окремі види обмежень, пов'язаних із конфліктом інтересів.
4. Відповідальність за поведінку, вчинену в умовах конфлікту інтересів.

Контрольні питання:

1. У чому полягає зміст конфлікту інтересів?
2. Що таке потенційний конфлікт інтересів?
3. Що таке реальний конфлікт інтересів?
4. Що таке приватний інтерес?
5. Якими нормативними актами та актами Ради суддів України регулюються питання конфлікту інтересів?
6. Які заходи самостійного врегулювання конфлікту інтересів Ви знаєте?
7. Перерахуйте заходи зовнішнього врегулювання конфлікту інтересів.
8. Охарактеризуйте види обмежень, пов'язаних із конфліктом інтересів.

9. Хто такі «близькі особи» у розумінні антикорупційного законодавства?

СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ №4

Тема. Механізм запобігання корупції в сучасних умовах

Вивчаючи тему, здобувачі повинні: володіти інформацією про складові елементи механізму запобігання корупції в Україні; бути обізнаними про прикладні цілі запобігання корупції, визначені Антикорупційною стратегією на 2021-2025 роки; знати зміст основних корупціогенних факторів та корупційних ризиків та їх значення у якості об'єктів запобігання корупції; володіти інформацією про суб'єктів запобігання корупції та їх компетенційні можливості у означеній області діяльності; визначати ефективність та можливості застосування основних методів запобігання корупції на сучасному етапі.

Питання для обговорення:

1. Механізм запобігання корупції: поняття та структура.
2. Об'єкти протидії корупції (корупціогенні фактори та корупційні ризики).
3. Суб'єкти протидії корупції:
 - характеристика суб'єктів із загальними повноваженнями у сфері протидії корупції;
 - характеристика суб'єктів, що протидіють корупції в межах виконання основних функцій;
 - характеристика суб'єктів, що беруть участь у здійсненні заходів запобігання і протидії корупції.
4. Методи протидії (запобігання) корупції: поняття та характеристика.

Контрольні питання:

1. Які цілі і завдання протидії корупції Ви знаєте?
2. Що розуміється під корупціогенними чинниками та як їх можна класифікувати?
3. Які з корупціогенних чинників є найбільш впливовими у сучасних вітчизняних реаліях?
4. На які групи поділяють суб'єктів антикорупційної діяльності в Україні залежно від їх функціонального призначення?
5. Назвіть основні рівні суб'єктів антикорупційної діяльності в Україні.
6. Якими є функції та повноваження вищих органів державної влади України у запобіганні та протидії корупції?
7. Які органи здійснюють координацію антикорупційної діяльності в Україні?
8. Які методи запобігання корупції Ви знаєте?

СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ №5

Тема. Спеціально уповноважені суб'єкти у сфері протидії корупції в Україні

Вивчаючи тему, здобувачі повинні: володіти інформацією про типові моделі спеціалізованих антикорупційних інституцій у світі та особливості вітчизняної моделі; знати про спеціально уповноважені суб'єкти у сфері протидії корупції, визначені положеннями ЗУ «Про запобігання корупції»; бути обізнаними про порядок формування, структуру, завдання, повноваження та напрями діяльності Національного агентства з питань запобігання корупції, Національного антикорупційного бюро України, Спеціалізованої антикорупційної прокуратури, Національного агентства з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших кримінальних правопорушень.

Питання для обговорення:

1. Спеціально уповноважені суб'єкти у сфері протидії корупції.
2. Завдання, повноваження та напрями діяльності Національного агентства з питань запобігання корупції.
3. Завдання, повноваження та напрями діяльності Національного антикорупційного бюро України.
4. Завдання, повноваження та напрями діяльності Спеціалізованої антикорупційної

прокуратури.

5. Завдання, повноваження та напрями діяльності Національного агентства з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших кримінальних правопорушень.

Контрольні питання:

1. Який статус має Національне агентство з питань запобігання корупції (НАЗК)?
2. На яких принципах ґрунтується діяльність НАЗК?
3. Розкрийте завдання, повноваження та напрями діяльності Національне агентство з питань запобігання корупції.
4. Чи належить до прав НАЗК складання протоколів про адміністративні правопорушення?
5. Розкрийте завдання, повноваження та напрями діяльності Національного антикорупційного бюро України (НАБУ).
6. Яким чином у НАБУ можна подати заяви і повідомлення про кримінальні правопорушення?
7. Визначте правовий статус Спеціалізованої антикорупційної прокуратури Генеральної прокуратури України?
8. Які основні напрями діяльності Спеціалізованої антикорупційної прокуратури Генеральної прокуратури України?
9. Якими повноваженнями наділена Спеціалізована антикорупційна прокуратура Генеральної прокуратури України?
10. Які основні завдання Національного агентства з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів?
11. Якими повноваженнями наділене Національне агентство з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів?

СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ №6

Тема. Участь громадськості у формуванні та реалізації державної антикорупційної політики в Україні

Вивчаючи тему, здобувачі повинні: володіти інформацією про організаційно-правові засади діяльності громадських організацій та окремих громадян із протидії корупційним правопорушенням та їх регламентацію у чинному законодавстві; знати про компетенційні можливості громадських об'єднань, їх членів або уповноважених представників, а також окремих громадян у діяльності щодо запобігання корупції; бути обізнаними про основні рівні залучення громадськості до формування, реалізації та моніторингу антикорупційної політики.

Питання для обговорення:

1. Правові підстави антикорупційної діяльності громадських організацій та окремих громадян.
2. Взаємодія інститутів громадянського суспільства з органами влади у сфері формування та реалізації державної антикорупційної політики
3. Участь громадськості в заходах запобігання корупції.
3. Викривач. Державний захист прав викривачів та членів їхніх сімей. Форми повідомлення про корупційні правопорушення.

Контрольні питання:

1. Які права мають громадські об'єднання, а також окремі громадяни щодо діяльності, пов'язаної із запобіганням корупції? Якими нормативними актами така діяльність регулюється?
2. У яких формах відбувається участь громадськості у визначенні і реалізації антикорупційної політики держави?

3. Яким чином здійснюється участь громадськості в заходах щодо запобігання корупції?

4. Охарактеризуйте консультативний рівень взаємодії громадськості і держави.

5. У чому полягає антикорупційний потенціал громадських рад, створених при органах виконавчої влади?

6. Хто такий викривач?

7. Чи перебувають особи, які надають допомогу в запобіганні і протидії корупції (викривачі) під захистом держави?

8. Чи можуть застосовуватися до викривачів негативні заходи впливу у зв'язку з повідомленням ними про можливі факти корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень іншою особою?

9. За якої умови інформація про викривача може бути розголошена?

10. Чи забезпечують органи держави умови для повідомлення їхніми працівниками про можливі факти корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень?

11. Чи можуть працівники відповідного органу повідомляти про факти корупції анонімно?

12. Чи існують умови для розгляду НАБУ анонімних заяв і повідомлень про кримінальні правопорушення?

13. Хто здійснює постійний моніторинг виконання закону у сфері захисту викривачів, проводить щорічний аналіз та перегляд державної політики у цій сфері?

СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ №7

Тема. Юридична відповідальність за корупційні правопорушення і корупційні кримінальні правопорушення

Вивчаючи тему, здобувачі повинні: володіти інформацією про «конвенційний» характер корупційних кримінальних правопорушень, їх поняття, типові ознаки та класифікацію; негативні кримінально-правові наслідки; основні підходи у частині кримінально-правової кваліфікації та відмежування від адміністративних правопорушень, пов'язаних з корупцією; бути обізнаними про загальну характеристику та кваліфікацію адміністративних правопорушень, пов'язаних з корупцією; знати про підстави та процедуру притягнення до дисциплінарної та цивільно-правової відповідальності за вчинення корупційних та пов'язаних з корупцією правопорушень.

Питання для обговорення:

1. Корупційні кримінальні правопорушення: поняття, види та загальна характеристика.
2. Кримінальна відповідальність за корупційні кримінальні правопорушення:
 - Зловживання владою або службовим становищем. Характеристика складу;
 - Зловживання повноваженнями службовою особою юридичної особи приватного права незалежно від організаційно-правової форми. Характеристика складу;
 - Прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди службовою особою. Характеристика складу;
 - Незаконне збагачення. Характеристика складу;
 - Пропозиція, обіцянка або надання неправомірної вигоди службовій особі. Характеристика складу;
 - Зловживання впливом. Характеристика складу.
3. Загальна характеристика адміністративних правопорушень, пов'язаних із корупцією та провадження за цими деліктами.
4. Кваліфікація адміністративних правопорушень, пов'язаних з корупцією:
 - Порушення обмежень щодо сумісництва та суміщення з іншими видами діяльності. Характеристика складу;
 - Порушення встановлених законом обмежень щодо одержання подарунків. Характеристика складу;
 - Порушення вимог фінансового контролю. Характеристика складу;
 - Порушення вимог щодо запобігання та врегулювання конфлікту інтересів.

Характеристика складу;

- Незаконне використання інформації, що стала відома особі у зв'язку з виконанням службових або інших визначених законом повноважень. Характеристика складу;

- Невжиття заходів щодо протидії корупції. Характеристика складу.

5. Дисциплінарна відповідальність за порушення Закону України «Про запобігання корупції».

6. Цивільно-правова відповідальність у разі вчинення корупційних та пов'язаних з корупцією правопорушень.

Контрольні питання:

1. Розкрийте ознаки корупційних правопорушень і назвіть їх види.

2. Класифікуйте суб'єктів, на яких поширюється дія Закону України «Про запобігання корупції».

3. Зазначте особливості адміністративної та дисциплінарної відповідальності за вчинення правопорушень, пов'язаних з корупцією.

4. Назвіть ознаки і види корупційних кримінальних правопорушень.

5. У чому полягає кримінальна відповідальність за вчинення корупційних кримінальних правопорушень?

6. У яких випадках настає кримінальна відповідальність за декларування недостовірної інформації?

7. Чи є обмеження для звільнення від кримінальної відповідальності за корупційне кримінальне правопорушення?

8. Чи можливе застосування до суб'єктів корупційних злочинів статей 69, 75, 79 КК України?

9. Чи передбачена відповідальність юридичних осіб за корупційні кримінальні правопорушення?

10. За які правопорушення, пов'язані з корупцією, передбачена адміністративна відповідальність?

11. Що таке порушення вимог фінансового контролю?

12. Що означає несвоєчасність подання декларації?

13. Що означає несвоєчасне подання декларації «без поважних причин»?

СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ №8

Тема. Усунення наслідків корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень

Вивчаючи тему, здобувачі повинні: знати положення міжнародних договорів, які встановлюють для держав обов'язок усунення наслідків корупційних правопорушень; володіти інформацією про способи усунення наслідків корупційних та пов'язаних з корупцією правопорушень, передбачених чинним антикорупційним законодавством України; бути обізнаними про загальні умови виникнення зобов'язань із відшкодування шкоди (наявність шкоди, протиправність поведінки винного суб'єкта, наявність причинного зв'язку та доведеність вини); способи скасування корупційних нормативно-правових актів та рішень, а також визнання правочинів недійсними; підстави та процедуру відновлення прав і законних інтересів та відшкодування збитків, шкоди, завданих фізичним та юридичним особам внаслідок вчинення корупційного або пов'язаного з корупцією правопорушення.

Питання для обговорення:

1. Загальні положення усунення наслідків корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень.

2. Відшкодування збитків, шкоди, завданих державі внаслідок вчинення корупційного правопорушення.

3. Скасування або визнання незаконними нормативно-правові акти та рішень, виданих (прийнятих) з порушенням вимог Закону України «Про запобігання корупції».

4. Визнання недійсним правочину, укладений внаслідок порушення вимог Закону України «Про запобігання корупції».

5. Відновлення прав і законних інтересів та відшкодування збитків, шкоди, завданих фізичним та юридичним особам внаслідок вчинення корупційного або пов'язаного з корупцією правопорушення.

Контрольні питання:

1. У яких випадках шкода, завдана внаслідок учинення корупційного або пов'язаного з корупцією правопорушення, підлягає відшкодуванню за рахунок держави?

2. Які способи скасування корупційних нормативно-правових актів та рішень передбачені ЗУ «Про запобігання корупції»?

3. Охарактеризуйте процедуру вилучення незаконного майна, одержаного внаслідок вчинення корупційного або пов'язаного з корупцією правопорушення.

4. Назвіть та охарактеризуйте передбачені ЗУ «Про запобігання корупції» способи усунення наслідків корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень.

5. Визначте загальні та спеціальні умови виникнення зобов'язання з відшкодування шкоди, завданої внаслідок корупційного правопорушення.

ТЕСТИ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

1. Який із наведених суб'єктів визначає засади антикорупційної політики (Антикорупційна стратегія)?
 - a) Президент України;
 - b) Верховна Рада України;
 - c) Кабінет Міністрів України;
 - d) Рада національної безпеки і оборони України.
2. Успішна реалізація Антикорупційної стратегії дасть змогу:
 - a) знизити рівень корупції в Україні;
 - b) підвищити рівень довіри населення до влади, збільшити обсяг іноземних інвестицій;
 - c) створити основу для подальшого проведення антикорупційної реформи;
 - d) усе наведене вище.
3. Використання уповноваженою особою наданих їй службових повноважень чи пов'язаних із ними можливостей з метою одержання неправомірної вигоди або прийняття такої вигоди чи прийняття обіцянки/пропозиції такої вигоди для себе чи інших осіб або відповідно обіцянка/пропозиція чи надання неправомірної вигоди уповноваженій особі або на її вимогу іншим фізичним чи юридичним особам з метою схилити цю особу до протиправного використання наданих їй службових повноважень чи пов'язаних з ними можливостей – це:
 - a) конфлікт інтересів;
 - b) корупція;
 - c) зловживання владою або службовим становищем;
 - d) корупційне правопорушення.
4. Закон України «Про запобігання корупції» визначає:
 - a) правові та організаційні засади функціонування системи запобігання корупції в Україні, зміст і порядок застосування превентивних антикорупційних механізмів, правила щодо усунення наслідків корупційних правопорушень;
 - b) засади протидії корупції в Україні, механізм функціонування Національної агенції з питань запобігання корупції, правила щодо усунення конфлікту інтересів та стратегію недопущення корупційних правопорушень;
 - c) нормативно-правові чинники, які сприяють запобіганню конфлікту інтересів, а також неналежному поданню декларацій особами, уповноваженими на виконання функцій держави або місцевого самоврядування;
 - d) комплекс організаційних, правових і правозастосовних заходів, спрямованих на профілактику правопорушень, пов'язаних із корупцією.
5. Відносини, що виникають у сфері запобігання корупції, регулюються:
 - a) законами України «Про Національне антикорупційне бюро України», «Про запобігання корупції» і «Про засади державної антикорупційної політики на 2021-2025 роки»;
 - b) Законом України «Про запобігання корупції»;
 - c) Конституцією України, міжнародними договорами, згоду на обов'язковість яких надано Верховною Радою України, Законом України «Про запобігання корупції» та іншими законами, а також прийнятими на їх виконання іншими нормативно-правовими актами;
 - d) Законом України «Про запобігання корупції» та прийнятими на його основі іншими нормативно-правовими актами.
6. Який статус Національного агентства з питань запобігання корупції?
 - a) консультативно-дорадчий орган з питань антикорупційної політики при Президентові України;
 - b) центральний орган виконавчої влади зі спеціальним статусом, який забезпечує формування та реалізує державну антикорупційну політику;
 - c) спеціально уповноважений орган з питань запобігання корупції, підпорядкований Раді національної безпеки і оборони України;
 - d) орган судової влади, відповідальний за кримінальне переслідування корупційних злочинів.

7. Яким із наведених повноважень не наділене Національне агентство з питань запобігання корупції?

- a) організація проведення досліджень з питань вивчення ситуації щодо корупції;
- b) здійснення моніторингу та контролю за виконанням актів законодавства з питань етичної поведінки, запобігання та врегулювання конфлікту інтересів у діяльності осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, та прирівняних до них осіб;
- c) здійснення досудового розслідування кримінальних корупційних правопорушень;
- d) формування та реалізація антикорупційної політики, розробка проектів нормативно-правових актів із цих питань;

8. Корупційне правопорушення – це:

- a) умисне діяння, що містить ознаки корупції, вчинене особою – суб'єктом відповідальності за корупційні правопорушення з використанням конфлікту інтересів;
- b) діяння, що містить ознаки корупції, вчинене особою, зазначеною у ч. 1 ст. 3 Закону України «Про запобігання корупції», за яке законом встановлено кримінальну, дисциплінарну та/або цивільно-правову відповідальність;
- c) діяння, що містить ознаки корупції, вчинене особою, зазначеною у ч. 1 ст. 3 Закону України «Про запобігання корупції»;
- d) умисне або необережне діяння (злочин або адміністративне правопорушення), що містить ознаки корупції, вчинене особою, уповноваженою на виконання функцій держави або місцевого самоврядування.

9. Правопорушення, пов'язане з корупцією, – це:

- a) різновид корупційного правопорушення, за яке настає виключно адміністративна відповідальність;
- b) суміжне до корупційного правопорушення діяння, за яке законом встановлено кримінальну, адміністративну, дисциплінарну та/або цивільно-правову відповідальність, вчинене суб'єктом, зазначеним у ч. 1 ст. 3 Закону України «Про запобігання корупції»;
- c) діяння, що не містить ознак корупції, але за яке настає виключно адміністративна відповідальність;
- d) діяння, що не містить ознак корупції, але порушує встановлені Законом України «Про запобігання корупції» вимоги, заборони та обмеження, вчинене особою, зазначеною у ч. 1 ст. 3 цього Закону, за яке законом встановлено кримінальну, адміністративну, дисциплінарну та/або цивільно-правову відповідальність.

10. Назвіть види відповідальності, передбачені за вчинення корупційних або пов'язаних із корупцією правопорушень:

- a) кримінальна, адміністративна та цивільно-правова;
- b) виключно кримінальна;
- c) кримінальна, адміністративна, цивільно-правова та дисциплінарна;
- d) кримінальна та адміністративна.

11. Назвіть суб'єктів відповідальності за корупційні або пов'язані із корупцією правопорушення:

- a) тільки державні службовці, посадові особи місцевого самоврядування;
- b) тільки особи, зазначені у ч. 1 ст. 3 Закону України «Про запобігання корупції»;
- c) тільки особи, прирівняні до осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування;
- d) тільки особи, які постійно або тимчасово обіймають посади, пов'язані з виконанням організаційно-розпорядчих чи адміністративно-господарських обов'язків, або спеціально уповноважені на виконання таких обов'язків у юридичних особах публічного чи приватного права.

12. Потенційний конфлікт інтересів – це:

- a) наявність в особи приватного інтересу у сфері, в якій вона виконує свої службові чи представницькі повноваження, що може вплинути на об'єктивність чи

неупередженість прийняття нею рішень, або на вчинення чи невчинення дій під час виконання зазначених повноважень;

- b) суперечність між приватним інтересом особи та її службовими чи представницькими повноваженнями, що впливає на об'єктивність або неупередженість прийняття рішень, або на вчинення чи невчинення дій під час виконання зазначених повноважень;
- c) суперечність між особистими інтересами особи та інтересами інших осіб;
- d) суперечність між інтересами державної служби або органу, в якому працює особа, та інтересами інших фізичних та/або юридичних осіб.

13. Реальний конфлікт інтересів – це:

- a) суперечність між особистими інтересами особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, та інтересами фізичних або юридичних осіб;
- b) наявність в особи приватного інтересу у сфері, в якій вона виконує свої службові чи представницькі повноваження, що може вплинути на об'єктивність чи неупередженість прийняття нею рішень, або на вчинення чи невчинення дій під час виконання зазначених повноважень;
- c) наявність будь-якого майнового чи немайнового інтересу особи, у тому числі зумовленого особистими, сімейними, дружніми чи іншими позаслужбовими стосунками з фізичними чи юридичними особами, у тому числі тими, що виникають у зв'язку з членством або діяльністю в громадських, політичних, релігійних чи інших організаціях;
- d) суперечність між приватним інтересом особи та її службовими чи представницькими повноваженнями, що впливає на об'єктивність або неупередженість прийняття рішень, або на вчинення чи невчинення дій під час виконання зазначених повноважень.

14. Неправомірна вигода – це:

- a) майно, право на майно або дії майнового характеру;
- b) матеріальні чи нематеріальні цінності;
- c) грошові кошти або інше майно, переваги, пільги, послуги, нематеріальні активи, будь-які інші вигоди нематеріального чи негрошового характеру, які обіцяють, пропонують, надають або одержують без законних на те підстав;
- d) гроші, будь-яке майно, переваги, пільги, послуги, матеріальні чи нематеріальні активи, будь-які вигоди нематеріального чи негрошового характеру, які обіцяють, пропонують, надають або одержують без законних на те підстав.

15. Антикорупційна експертиза – це:

- a) діяльність із встановлення у вчиненому діянні ознак корупційного або пов'язаного з корупцією правопорушення;
- b) діяльність із виявлення в нормативно-правових актах, проектах нормативно-правових актів положень, які самостійно чи у поєднанні з іншими нормами можуть сприяти вчиненню корупційних правопорушень або правопорушень, пов'язаних з корупцією;
- c) діяльність із виявлення в нормативно-правових актах чи їх проектах положень, які містять корупційну складову;
- d) діяльність із визначення потенційного чи реального конфлікту інтересів.

16. Пряме підпорядкування – це:

- a) відносини прямої організаційної або правової залежності підлеглої особи від її керівника, в тому числі через вирішення (участь у вирішенні) питань прийняття на роботу, звільнення з роботи, застосування заохочень, дисциплінарних стягнень, надання вказівок, доручень тощо, контролю за їх виконанням;
- b) правові, організаційні, трудові, службові та дисциплінарні відносини безпосередньої підпорядкованості;

- c) відносини, за яких у підлеглої особи є тільки один безпосередній керівник (начальник), котрий реалізує правові, організаційні, трудові, службові та дисциплінарні повноваження;
- d) відносини, за яких у підлеглого є виключно один начальник, котрий не має заступника (заступників).
17. Наведіть правильний повний перелік спеціально уповноважених суб'єктів у сфері протидії корупції.
- a) Національне антикорупційне бюро України, Національне агентство з питань запобігання корупції;
- b) органи прокуратури, Національної поліції, Національне антикорупційне бюро України, Національне агентство з питань запобігання корупції;
- c) Спеціалізована антикорупційна прокуратура, Національне антикорупційне бюро України;
- d) Національна поліція, Національне антикорупційне бюро України, Національне агентство з питань запобігання корупції.
18. Назвіть алгоритм дій особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, у разі надходження пропозиції щодо неправомірної вигоди або подарунка, прийняття якого заборонено законом.
- a) відмовитися від пропозиції; за можливості ідентифікувати особу, яка зробила пропозицію; залучити свідків; письмово повідомити про пропозицію керівника та спеціально уповноважених суб'єктів у сфері протидії корупції;
- b) прийняти вигоду або подарунок; ідентифікувати особу, яка зробила пропозицію; повідомити про це керівника та спеціально уповноважених суб'єктів у сфері протидії корупції;
- c) прийняти вигоду або подарунок; за можливості ідентифікувати особу, яка зробила пропозицію; залучити свідків; передати його спеціально уповноваженим суб'єктам у сфері протидії корупції;
- d) відмовитися від пропозиції без повідомлення будь-яких суб'єктів; попередити особу, яка зробила пропозицію, про можливу відповідальність.
19. У чому полягає обмеження щодо суміщення та сумісництва основної роботи осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, з іншими видами діяльності?
- a) у забороні займатися оплачуваною викладацькою діяльністю;
- b) у забороні займатися оплачуваною медичною практикою;
- c) у забороні займатися підприємницькою діяльністю та входити до складу виконавчих, контрольних чи наглядових органів юридичних осіб, що мають на меті одержання прибутку;
- d) у забороні займатися оплачуваною науковою діяльністю.
20. В який строк особа, уповноважена на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, зобов'язана повідомити керівника або визначений законом орган про наявність у неї реального чи потенційного конфлікту інтересів?
- a) протягом 10 календарних днів із моменту, коли особа дізналася чи повинна була дізнатися про наявність конфлікту інтересів;
- b) законом не передбачено такого обов'язку;
- c) протягом 5 робочих днів із моменту, коли особа дізналася чи повинна була дізнатися про наявність конфлікту інтересів;
- d) не пізніше наступного робочого дня з моменту, коли особа дізналася чи повинна була дізнатися про наявність конфлікту інтересів.
21. Протягом якого строку зберігається інформація про особу в Єдиному державному реєстрі декларацій осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування?
- a) протягом одного року з моменту внесення до реєстру;
- b) вся інформація зберігається безстроково;

- с) упродовж всього часу виконання особою функцій держави або місцевого самоврядування, а також упродовж п'яти років після припинення виконання зазначених функцій, крім останньої декларації, яка зберігається безстроково;
- д) упродовж всього часу виконання особою функцій держави або місцевого самоврядування, а також упродовж десяти років після припинення виконання зазначених функцій.
22. Оберіть правильне визначення особи, яка надає допомогу в запобіганні та протидії корупції (викривач).
- а) посадова особа Національного агентства з питань запобігання корупції;
- б) особа, до кола посадових обов'язків якої входить викриття фактів корупції;
- с) фізична особа, яка за наявності переконання, що інформація є достовірною, повідомила про можливі факти корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень, інших порушень Закону України «Про запобігання корупції», вчинених іншою особою;
- д) працівник правоохоронного органу, якому повідомляють про виявлені факти корупції.
23. Упродовж якого терміну має бути попередньо розглянуте повідомлення про можливі факти корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень, інших порушень Закону України «Про запобігання корупції»?
- а) упродовж 5 днів від дня отримання;
- б) не більше 15 днів від дня отримання з можливістю продовження строку до 30 днів від дня отримання;
- с) не менше 30 днів від дня отримання;
- д) у строк не більше 10 робочих днів з дня внесення цієї інформації до Єдиного порталу повідомлень викривачів.
24. Результати яких видів антикорупційної експертизи підлягають обов'язковому оприлюдненню відповідно до Закону України «Про запобігання корупції»?
- а) будь-якої антикорупційної експертизи;
- б) експертизи проектів нормативно-правових актів, внесених на розгляд Кабінету Міністрів України;
- с) експертизи, що здійснюється Міністерством юстиції України;
- д) експертизи чинних нормативно-правових актів у разі виявлення факторів, що сприяють або можуть сприяти вчиненню корупційних правопорушень.
25. Особам, зазначеним у п.п. 1, 2 ч. 1 ст. 3 Закону України «Про запобігання корупції» забороняється безпосередньо або через інших осіб вимагати, просити, одержувати подарунки для себе чи близьких їм осіб від юридичних або фізичних осіб:
- а) у зв'язку зі здійсненням такими особами діяльності, пов'язаної із виконанням функцій держави або місцевого самоврядування; якщо особа, яка дарує, перебуває в підпорядкуванні такої особи;
- б) якщо вартість таких подарунків не перевищує 50 % мінімальної заробітної плати, встановленої на день прийняття дарунка, одноразово;
- с) якщо вартість таких подарунків не перевищує розміру однієї мінімальної заробітної плати, встановленої на 1 січня поточного року;
- д) якщо особа, яка дарує, перебуває в підпорядкуванні такої особи; якщо подарунки належать до предметів, вилучених із вільного обігу; якщо вартість таких подарунків не перевищує 50 % мінімальної заробітної плати, встановленої на день прийняття дарунка.
26. Особи, зазначені у п.п. 1, 2 ч. 1 ст. 3 Закону України «Про запобігання корупції», можуть приймати подарунки:
- а) якщо їх вартість не перевищує розміру однієї мінімальної заробітної плати, встановленої на 1 січня поточного року;
- б) які відповідають загально визнаним уявленням про гостинність, крім випадків, передбачених ч. 1 ст. 23 цього Закону якщо вартість таких подарунків одноразово не перевищує двох прожиткових мінімумів для працездатних осіб, встановлених на день прийняття подарунка, а сукупна вартість таких подарунків, отриманих від однієї особи

- (групи осіб) протягом року, не перевищує чотирьох прожиткових мінімумів для працездатних осіб, встановлених на 1 січня року, в якому прийнято подарунки;
- с) якщо сукупна вартість таких подарунків не перевищує 50 % однієї мінімальної заробітної плати, встановленої на день прийняття подарунка;
- д) якщо вартість таких подарунків одноразово не перевищує одного прожиткового мінімуму для працездатних осіб, встановленого на день прийняття подарунка, а сукупна вартість таких подарунків, отриманих від однієї особи (групи осіб) протягом року, не перевищує розміру трьох прожиткових мінімумів, встановленого для працездатної особи на 1 січня того року, в якому прийнято подарунки.
27. Національне агентство з питань запобігання корупції забезпечує оприлюднення на своєму офіційному веб-сайті відомостей із Єдиного державного реєстру осіб, які вчинили корупційні або пов'язані з корупцією правопорушення, протягом:
- а) одного робочого дня після їх внесення до реєстру;
 - б) трьох робочих днів після їх внесення до реєстру;
 - в) п'яти робочих днів після їх внесення до реєстру;
 - г) семи робочих днів після їх внесення до реєстру.
28. Обов'язкова антикорупційна експертиза здійснюється:
- а) Національним агентством з питань запобігання корупції, крім антикорупційної експертизи проектів нормативно-правових актів, внесених на розгляд Верховної Ради України та Кабінету Міністрів України;
 - б) Верховною Радою України;
 - в) Кабінетом Міністрів України;
 - г) Міністерством юстиції України, крім антикорупційної експертизи проектів нормативно-правових актів, внесених на розгляд Верховної Ради України народними депутатами України, яка здійснюється комітетом Верховної Ради України, до предмета відання якого належить питання боротьби з корупцією.
29. Моніторинг способу життя суб'єктів декларування здійснюється Національним агентством з питань запобігання корупції на підставі:
- а) інформації, що надходить від спеціально уповноважених суб'єктів у сфері протидії корупції;
 - б) інформації, наведеної у декларації особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування;
 - в) інформації з будь-якого джерела, яке містить відомості про невідповідність рівня життя суб'єктів декларування задекларованим ними майну і доходам;
 - г) інформації, отриманої від фізичних та юридичних осіб, а також із медіа та інших відкритих джерел інформації, яка містить відомості про невідповідність рівня життя суб'єктів декларування задекларованим ними майну і доходам.
30. Адміністративним правопорушенням, пов'язаним із корупцією, є:
- а) зловживання впливом;
 - б) порушення вимог фінансового контролю;
 - в) декларування недостовірної інформації;
 - г) службова недбалість.
31. Зайняття якими із зазначених нижче видів діяльності не буде порушенням заборони займатися іншою, крім виконання функцій держави або місцевого самоврядування, оплачуваною діяльністю?
- а) суддівська практика зі спорту;
 - б) адвокатська діяльність;
 - в) аудиторська діяльність;
 - г) професійна оціночна діяльність.
32. Які механізми усунення ситуації прямого підпорядкування близьких осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, застосовуються, якщо зазначені особи у встановлений законом строк не усунули такі обставини добровільно?
- а) до обох осіб застосовується звільнення;

- b) застосовується переведення, яке усуває пряме підпорядкування, а у разі неможливості переведення – звільнення підпорядкованої близької особи;
 - c) обидві особи продовжують працювати в умовах прямого підпорядкування до самостійного усунення відносин прямого підпорядкування;
 - d) до обох осіб застосовується дисциплінарне стягнення у виді позбавлення права займати посади, пов'язані з виконанням функцій держави або місцевого самоврядування строком до 1 року.
33. Про які зміни у своєму майновому стані суб'єкти декларування зобов'язані повідомляти Національне агентство з питань запобігання корупції?
- a) отримання виграшу на суму понад 1 млн грн;
 - b) отримання доходу, що в 3 і більше разів перевищує задекларований дохід за попередній рік;
 - c) отримання доходу, придбання майна або здійснення видатку на суму, яка перевищує 50 прожиткових мінімумів, встановлених для працездатних осіб на 1 січня відповідного року;
 - d) законодавство не передбачає обов'язку щодо такого повідомлення.
34. Яке із зазначених нижче діянь не є правопорушенням, пов'язаним із корупцією?
- a) службова особа не повідомила керівникові про потенційний конфлікт інтересів;
 - b) державний службовець займається підприємницькою діяльністю;
 - c) службова особа прийняла неправомірну вигоду за сприяння приватній компанії у наданні у користування земельної ділянки;
 - d) службова особа подала декларацію особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, на 10 днів пізніше від встановленого законом строку.
35. Основною формою роботи Національного агентства з питань запобігання корупції є засідання, що проводяться:
- a) щоденно;
 - b) будь-коли, якщо в цьому є потреба;
 - c) не рідше одного разу на тиждень;
 - d) п'ять разів на тиждень.
36. Законом України «Про запобігання корупції» передбачено такі правила етичної поведінки:
- a) пріоритет інтересів;
 - b) компетентність та ефективність;
 - c) нерозголошення інформації;
 - d) усе наведене вище.
37. У разі встановлення за результатами спеціальної перевірки та розгляду пояснень претендента на посаду факту подання ним підроблених документів або неправдивих відомостей посадова особа (орган), яка (який) здійснює призначення (обрання) на цю посаду:
- a) негайно повідомляє про виявлений факт правоохоронні органи та відмовляє претенденту у призначенні (обранні) на посаду;
 - b) повідомляє протягом одного робочого дня про виявлений факт правоохоронні органи та відмовляє претенденту у призначенні (обранні) на посаду;
 - c) повідомляє протягом трьох робочих днів про виявлений факт правоохоронні органи та відмовляє претенденту у призначенні (обранні) на посаду;
 - d) повідомляє протягом семи робочих днів про виявлений факт правоохоронні органи та відмовляє претенденту у призначенні (обранні) на посаду.
38. Спеціальна перевірка проводиться за письмовою згодою особи, яка претендує на зайняття посади, у строк, що не перевищує:
- a) 15 календарних днів з дня надання згоди на проведення спеціальної перевірки;
 - b) 25 календарних днів з дня надання згоди на проведення спеціальної перевірки;
 - c) 30 календарних днів з дня надання згоди на проведення спеціальної перевірки;
 - d) 60 календарних днів з дня надання згоди на проведення спеціальної перевірки.

39. Яким органом проводиться спеціальна перевірка відповідно до Закону України «Про запобігання корупції» щодо відомостей про притягнення особи до кримінальної відповідальності, наявності судимості, її зняття, погашення?
- а) Національною поліцією;
 - б) Національною поліцією і Державною судовою адміністрацією України;
 - в) Державною пенітенціарною службою України;
 - г) всіма зазначеними вище органами.
40. Який спосіб подання декларацій осіб, зазначених у пункті 1, підпунктах «а», «в»-«г» п. 2 ч. 1 ст. 3 Закону України «Про запобігання корупції», передбачив законодавець?
- а) подання паперової форми декларації до кадрового підрозділу, де працює (проходить службу) особа, уповноважена на виконання функцій держави або місцевого самоврядування;
 - б) до 1 травня;
 - в) подання паперової форми декларації до Національного агентства з питань запобігання корупції, а для осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, які займають відповідальне та особливо відповідальне становище, – заповнення на офіційному веб-сайті Національного агентства електронної декларації;
 - г) шляхом щорічного заповнення до 1 квітня на офіційному веб-сайті Національного агентства декларації особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, за минулий рік за формою, що визначається Національним агентством.
41. Декларування недостовірної інформації (як кримінальне правопорушення, передбачене ст. 366-2 Кримінального кодексу України) охоплює:
- а) незаконне використання інформації, що стала відома особі у зв'язку з виконанням службових повноважень;
 - б) порушення вимог щодо запобігання та врегулювання конфлікту інтересів;
 - в) умисне внесення суб'єктом декларування завідомо недостовірних відомостей до декларації особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, передбаченої Законом України «Про запобігання корупції»;
 - г) усе наведене вище.
42. Назвіть підстави притягнення особи, яка вчинила корупційне правопорушення або правопорушення, пов'язане з корупцією, до дисциплінарної відповідальності?
- а) якщо судом не застосовано до неї покарання або не накладено на неї стягнення у виді позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю, пов'язаною з виконанням функцій держави або місцевого самоврядування, або такою, що прирівнюється до цієї діяльності;
 - б) у випадку звернення зборів трудового колективу з відповідним клопотанням до керівника;
 - в) за наявності вмотивованого подання прокурора;
 - г) законом не передбачено таких підстав.
43. Порядок і методологія проведення антикорупційної експертизи проектів нормативно-правових актів визначаються:
- а) Верховною Радою України;
 - б) Кабінетом Міністрів України;
 - в) Міністерством юстиції України;
 - г) Національним агентством з питань запобігання корупції, крім антикорупційної експертизи проектів нормативно-правових актів, внесених на розгляд Верховної Ради України та Кабінету Міністрів України.
44. Особа, якій повідомлено про підозру у вчиненні нею кримінального правопорушення у сфері службової діяльності, підлягає:
- а) відстороненню від виконання повноважень на посаді в порядку, визначеному законом;

- b) звільненню з відповідної посади та органу державної влади або місцевого самоврядування;
 - c) звільненню на підставі трудового договору, відповідно до Кодексу законів про працю України та інших законів України;
 - d) усе наведене вище.
45. Завданням Національного антикорупційного бюро України є:
- a) протидія корупційним та іншим кримінальним правопорушенням, які вчинені вищими посадовими особами, уповноваженими на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, та становлять загрозу національній безпеці, а також вжиття інших передбачених законом заходів щодо протидії корупції;
 - b) запобігання та протидія злочинам, що вчиняються державними службовцями, а також злочинам проти основ національної безпеки України;
 - c) запобігання, виявлення, припинення, розслідування та розкриття злочинів у сфері службової діяльності, які вчиняються особами, уповноваженими на виконання функцій держави або місцевого самоврядування;
 - d) запобігання та протидія особливо тяжким злочинам, що вчиняються службовими особами, які є представниками влади або органів місцевого самоврядування.
46. Розуміння корупційного кримінального правопорушення наведено у:
- a) Законі України «Про Національне антикорупційне бюро України»;
 - b) Законі України «Про запобігання корупції»;
 - c) Антикорупційній стратегії;
 - d) Кримінальному кодексі України.
47. Скільки статей Кримінального кодексу України наразі передбачають відповідальність за вчинення корупційних кримінальних правопорушень згідно з приміткою до ст. 45 цього Кодексу?
- a) дев'ять;
 - b) дев'ятнадцять;
 - c) двадцять одна;
 - d) двадцять сім.
48. Висловлення службовій особі наміру про надання неправомірної вигоди – це:
- a) пропозиція неправомірної вигоди;
 - b) обіцянка неправомірної вигоди;
 - c) надання неправомірної вигоди;
 - d) провокація підкупу.
49. Висловлення службовій особі наміру з повідомленням про час, місце, спосіб надання неправомірної вигоди – це:
- a) підбурювання до пропозиції неправомірної вигоди;
 - b) пропозиція неправомірної вигоди;
 - c) обіцянка неправомірної вигоди;
 - d) надання неправомірної вигоди.
50. Активами при вчиненні незаконного збагачення (ст. 368-5 Кримінального кодексу України), вважаються грошові кошти, інше майно, майнові права, нематеріальні активи, у тому числі криптовалюти, обсяг зменшення фінансових зобов'язань, а також роботи чи послуги, надані особі, уповноваженій на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, вартість яких перевищує законні доходи особи більше ніж на:
- a) 500 прожиткових мінімумів для працездатних осіб;
 - b) 1 000 прожиткових мінімумів для працездатних осіб;
 - c) 3 000 прожиткових мінімумів для працездатних осіб;
 - d) 5 000 прожиткових мінімумів для працездатних осіб.

ГЛОСАРІЙ

- Антикорупційна політика* система різнобічних і послідовних заходів держави і суспільства щодо усунення (мінімізації) причин і умов, що породжують корупцію у різних сферах життя.
- Антикорупційна експертиза* діяльність із виявлення в нормативно-правових актах, проектах нормативно-правових актів положень, які самостійно чи у поєднанні з іншими нормами можуть сприяти вчиненню корупційних правопорушень або правопорушень, пов'язаних з корупцією.
- Бенефіціар* особа, яка отримує доходи або інші вигоди від діяльності третіх осіб.
- Близькі особи* члени сім'ї суб'єкта, зазначеного у ч. 1 ст. 3 ЗУ «Про запобігання корупції», а також чоловік, дружина, батько, мати, вітчим, мачуха, син, дочка, пасинок, падчерка, рідний та двоюрідний брати, рідна та двоюрідна сестри, рідний брат та сестра дружини (чоловіка), племінник, племінниця, рідний дядько, рідна тітка, дід, баба, прадід, прабаба, внук, внучка, правнук, правнучка, зять, невістка, тесть, теща, свекор, свекруха, батько та мати дружини (чоловіка) сина (дочки), усиновлювач чи усиновлений, опікун чи піклувальник, особа, яка перебуває під опікою або піклуванням зазначеного суб'єкта.
- Державний орган* орган державної влади, в тому числі колегіальний державний орган, інший суб'єкт публічного права, незалежно від наявності статусу юридичної особи, якому згідно із законодавством надані повноваження здійснювати від імені держави владні управлінські функції, юрисдикція якого поширюється на всю територію України або на окрему адміністративно-територіальну одиницю.
- Викривач* фізична особа, яка за наявності переконання, що інформація є достовірною, повідомила про можливі факти корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень, інших порушень ЗУ «Про запобігання корупції», вчинених іншою особою, якщо така інформація стала їй відома у зв'язку з її трудовою, професійною, господарською, громадською, науковою діяльністю, проходженням нею служби чи навчання або її участю у передбачених законодавством процедурах, які є обов'язковими для початку такої діяльності, проходження служби чи навчання.
- Корупційне правопорушення* діяння, що містить ознаки корупції, вчинене особою, зазначеною у ч. 1 ст. 3 ЗУ «Про запобігання корупції», за яке законом встановлено кримінальну, дисциплінарну та/або цивільно-правову відповідальність.
- Корупція* використання особою, зазначеною у ч. 1 ст. 3 ЗУ «Про запобігання корупції», наданих їй службових повноважень чи пов'язаних з ними можливостей з метою одержання неправомірної вигоди або прийняття такої вигоди чи прийняття обіцянки/пропозиції такої вигоди для себе чи інших осіб або відповідно обіцянка/пропозиція чи надання неправомірної вигоди особі, зазначеній у ч. 1 ст. 3 ЗУ «Про запобігання корупції», або на її вимогу іншим фізичним чи юридичним особам з метою схилити цю особу до протиправного використання наданих їй службових повноважень чи пов'язаних з ними можливостей.
- Корупційні ризики* правові, організаційні та інші фактори та причини, які породжують, заохочують (стимулюють) корупцію у сферах надання адміністративних послуг та контрольно-наглядової діяльності держави.
- Інституційні корупційні ризики* фактори, що негативно впливають на поведінку публічного службовця, перетворюючи її у «корупційну» та усунення яких належить до компетенції

адміністративного органу, в якому працює (або який очолює) такий службовець.

Загальносистемні

корупційні ризики ризики, пов'язані з загальними вадами публічної адміністрації аналізуються лише в частині, що має особливий вплив на рівень корупції у сферах адміністративних послуг та контрольно-наглядової діяльності держави.

Лобізм

скоординована практика відстоювання інтересів, чинення тиску на законодавців і чиновників неурядовими організаціями, фінансово-промисловими групами чи етнічними спільнотами на користь певного рішення. Лобізм також передбачає діяльність зацікавлених осіб, яка сприяє ухваленню органами влади тих або інших рішень, з використанням формальних і неформальних відносин в органах влади. Передусім ідеться про захист інтересів не окремої компанії, а цілої галузі. Іноді асоціюється з корупцією і нелегальними методами впливу на прийняття рішень урядовими структурами, хоча лобізм не обов'язково передбачає підкуп державних працівників. Представники зацікавлених груп називаються лобістами, а їх групи – лобі.

Майно

будь-які активи, матеріальні або нематеріальні, рухомі або нерухомі, виражені в речах або в правах, а також юридичні документи або активи, що підтверджують право власності на такі активи або інтерес у них.

Неправомірна вигода

грошові кошти або інше майно, переваги, пільги, послуги, нематеріальні активи, будь-які інші вигоди нематеріального чи негрошового характеру, які обіцяють, пропонують, надають або одержують без законних на те підстав.

Посадова особа

особа, яка постійно, тимчасово або за спеціальним повноваженням здійснює функції представника влади чи виконує організаційно-розпорядчі, адміністративно-господарські, контрольно-наглядові функції в державному органі, органі місцевого самоврядування, громадської, політичної, релігійної або комерційної організації.

Посадова особа юридичної особи

публічного права голова та член наглядової ради, ради директорів, виконавчого органу, комісії з припинення (комісії з реорганізації, ліквідаційної комісії), ліквідатор, керівник, заступник керівника, головний бухгалтер, корпоративний секретар такої юридичної особи публічного права, а також особа, яка здійснює повноваження одноосібного виконавчого органу, та її заступники, голова та члени іншого органу управління юридичної особи (крім консультативного), якщо утворення такого органу передбачено законом або статутом юридичної особи публічного права.

Потенційний конфлікт

інтересів

наявність у особи приватного інтересу у сфері, в якій вона виконує свої службові чи представницькі повноваження, що може вплинути на об'єктивність чи неупередженість прийняття нею рішень, або на вчинення чи невчинення дій під час виконання зазначених повноважень.

Подарунок

грошові кошти або інше майно, переваги, пільги, послуги, нематеріальні активи, які надають/одержують безоплатно або за ціною, нижчою мінімальної ринкової.

Правопорушення,

пов'язане з корупцією діяння, що не містить ознак корупції, але порушує встановлені ЗУ «Про запобігання корупції» вимоги, заборони та обмеження, вчинене особою, зазначеною у ч. 1 ст. 3 ЗУ «Про запобігання корупції», за яке законом встановлено кримінальну, адміністративну, дисциплінарну та/або цивільно-правову відповідальність.

Пряме

підпорядкування відносини прямої організаційної або правової залежності підлеглої особи від її керівника, в тому числі через вирішення (участь у вирішенні) питань прийняття на роботу, звільнення з роботи, застосування заохочень, дисциплінарних стягнень, надання вказівок, доручень тощо, контролю за їх виконанням.

Приватний інтерес будь-який майновий чи немайновий інтерес особи, у тому числі зумовлений особистими, сімейними, дружніми чи іншими позаслужбовими стосунками з фізичними чи юридичними особами, у тому числі ті, що виникають у зв'язку з членством або діяльністю в громадських, політичних, релігійних чи інших організаціях.

Реальний конфлікт

інтересів суперечність між приватним інтересом особи та її службовими чи представницькими повноваженнями, що впливає на об'єктивність або неупередженість прийняття рішень, або на вчинення чи невчинення дій під час виконання зазначених повноважень.

Спеціально уповноважені

суб'єкти у сфері

протидії корупції органи прокуратури, Національної поліції, Національне антикорупційне бюро України, Національне агентство з питань запобігання корупції.

Суб'єкти

декларування особи, зазначені у п. 1, підпунктах «а», «в»-«г» п. 2, п. 4 ч. 1 ст. 3 ЗУ «Про запобігання корупції», інші особи, які зобов'язані подавати декларацію відповідно до ЗУ «Про запобігання корупції».

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

ОСНОВНА

1. Запобігання та протидія корупції : навч. посіб. / А. М. Михненко, О. В. Руснак, А. М. Мудров та ін. ; за ред. А. М. Михненка. 4-те вид., переробл. й доповн. К. : ДННУ «Акад. фін. управ ління», 2013. 666 с.
2. Державна антикорупційна політика і запобігання та протидія корупції на публічній службі в органах державної влади і органах місцевого самоврядування: монографія / автор. кол. ; В. В. Василевич, Т. Е. Василевська, В. Ф. Нестерович, Е. В. Расюк, А. В. Савченко, В. Л. Федоренко (кер.) та ін. ; за ред. проф. Ю.В. Ковбасюка і проф. В. Л. Федоренка. К. : Видавництво Ліра-К, 2016. 524 с.
3. Запобігання корупції: методичні рекомендації для місцевих активістів / [Д. О. Калмиков, Д. В. Сінченко, О. О. Сорока, М. І. Хавронюк, Г. Л. Шведова]; за заг. ред. М. І. Хавронюка. К. : ФОП Москаленко О.М., 2017. 242 с.
4. Михайленко Д. Г. Протидія корупційним злочинам засобами кримінального права: концептуальні основи : монографія. – Одеса: Видавничий дім «Гельветика», 2017. 582 с.
5. Відповідальність за корупційні правопорушення : навч. посіб. Є. О. Алісов, В. В. Мартиновський, В. Я. Настюк, О. М. Шевчук. Х. : Юрайт, 2017. 168 с.
6. Боровик А. В., Мезенцева І. Є. Протидія корупційній злочинності: підручник. Луцьк: СПД Гадак Ж. В. Друкарня «Волиньполіграф», 2018. 592 с.
7. Науково-практичний коментар до Закону України «Про запобігання корупції» / Наук. ред. Хавронюк М. І. К.: Ваіте, 2018. 472 с.
8. Запобігання корупції : підручник / [Б. М. Головкін, О. Ю. Шостко, О. В. Новіков та ін.]; за заг. ред. Б. М. Головкіна. Харків : Право, 2019. 296 с.
9. Запобігання корупції у приватному секторі : монографія / [В. С. Батиргарєєва, Б. М. Головкін, О. В. Новіков та ін.]; за заг. ред. Б. М. Головкіна. Харків : Право, 2020. 286 с.
10. Бондаренко О. С. Концепція кримінально-правової протидії корупції : монографія. Суми : Сумський державний університет, 2021. 472 с.

ДОПОМІЖНА

11. Про запобігання корупції: Закон України від 14.10.2014 р. № 1700-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18#n616>.
12. Цивільна конвенція про боротьбу з корупцією від 4.11.1999 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_102#Text.
13. Конвенція Організації Об'єднаних Націй проти корупції від 31.10.2003 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_c16.
14. Кримінальна конвенція про боротьбу з корупцією (ETS 173) від 27.01.1999 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_101#Text.
15. Кодекс адміністративного судочинства України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-15#Text>.
16. Кодекс України про адміністративні правопорушення. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#Text>.
17. Кримінальний кодекс України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>.
18. Про державну службу: Закон України від 10.12.2015 р. № 889-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/889-19#Text>.
19. Про засади державної антикорупційної політики на 2021-2025 роки: Закон України від 20.06.2022 р. № 2322-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2322-20#Text>.
20. Про Національне антикорупційне бюро України: Закон України від 14.10.2014 р. № 1698-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1698-18#Text>.
21. Про Національну поліцію: Закон України від 02.07.2015 р. № 580-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19>.
22. Про прокуратуру: Закон України від 14.10.2014 р. № 1697-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1697-18#Text>.

23. Про Національне агентство України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів: Закон України від 10.11.2015 р. № 772-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/772-19#Text>.

24. Про Національну раду з питань антикорупційної політики: Указ Президента України від 14.10.2014 р. № 808/2014. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/808/2014#top>.

25. Перелік посад з високим та підвищеним рівнем корупційних ризиків: Наказ Національного агентства з питань запобігання корупції від 06.11.2023 р. № 249/23. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1966-23#n14>.

26. Методологія управління корупційними ризиками: Наказ Національного агентства з питань запобігання корупції від 28.12.2021 р. № 830/21. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0219-22#n9>.

27. Положення про Єдиний державний реєстр осіб, які вчинили корупційні або пов'язані з корупцією правопорушення: Рішення Національного агентства з питань запобігання корупції від 09.02.2018 р. № 166. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0345-18#n13>.

28. Порядок здійснення моніторингу способу життя суб'єктів декларування: Наказ Національного агентства з питань запобігання корупції від 26.10.2023 р. № 236/23. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1873-23#n14>.

29. Порядок проведення повної перевірки декларації особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування: Наказ Національного агентства з питань запобігання корупції від 29.01.2021 р. № 26/21. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0158-21#n14>.

30. Порядок інформування Національного агентства з питань запобігання корупції про суттєві зміни у майновому стані суб'єкта декларування: Наказ Національного агентства з питань запобігання корупції від 23.07.2021 р. № 450/21. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0988-21#n14>.

31. Порядок внесення приписів Національним агентством з питань запобігання корупції: Наказ Національного агентства з питань запобігання корупції від 15.01.2021 р. № 8/21. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0167-21#n14>.